

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 75/2026
van 18 juni 2026
Rolnummer : 8518**

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Vrederechter van het tweede kanton Charleroi.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters Pierre Nihoul en Joséphine Moerman, en de rechters Thierry Giet, Michel Pâques, Yasmine Kherbache, Danny Pieters en Willem Verrijdt, bijgestaan door griffier Frank Meersschaut, onder voorzitterschap van voorzitter Pierre Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij vonnis van 23 juli 2025, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 29 juli 2025, heeft de Vrederechter van het tweede kanton Charleroi de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals het van toepassing is op het bij de Rechtbank aanhangige geschil, en doordat het de rechter toelaat het middel van verjaring ambtshalve toe te passen met betrekking tot een consumptieschuld, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een verschil in behandeling invoert tussen een consument, schuldenaar van een consumptieschuld waarvoor bij de wet, bijvoorbeeld bij artikel 2272, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, in een vermoedelijke verjaring van betaling is voorzien, die afwezig is op de zitting, en een consument schuldenaar van een schuld waarvoor bij de wet in een klassieke bevrijdende verjaring is voorzien zonder objectieve en redelijke verantwoording ? ».

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door mr. Philippe Schaffner, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend.

Bij beschikking van 22 april 2026 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers Michel Pâques en Yasmine Kherbache te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen was, dat geen terechtzitting zou worden gehouden, tenzij de Ministerraad binnen zeven

dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek om te worden gehoord, zou hebben ingediend, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten na die termijn zouden worden gesloten en de zaak in beraad zou worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeskil*

Bij dagvaarding van 26 september 2024 dagvaardt een incasso-onderneming een consument voor het Vrederecht van het tweede kanton Charleroi teneinde de betaling te verkrijgen van het bedrag van 99,95 euro voor een factuur betreffende de aankoop van kledij en accessoires op de e-commercesite Zalando.

De consument verschijnt niet en wordt niet vertegenwoordigd op de zitting.

Met toepassing van artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals gewijzigd bij de wet van 15 mei 2024 « houdende maatregelen in de strijd tegen de overmatige schuldenlast en ter bescherming van ondernemingen in moeilijkheden », werpt de Vrederechter ambtshalve het middel van verjaring op. Volgens hem is de rechtsvordering onderworpen aan de verjaringstermijn van één jaar bedoeld in artikel 2272, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, dat bepaalt dat de rechtsvordering van kooplieden, wegens de koopwaren die zij verkopen aan personen die geen koopman zijn, verjaart door verloop van een jaar. De Vrederechter merkt evenwel op dat het gaat om een vermoedelijke verjaring van betaling die kan worden weerlegd door de bekentenis van de schuldenaar die erkent dat hij de in het geding zijnde schuld niet heeft betaald of wanneer de schuld wordt vastgesteld in een geschrift dat uitgaat van de schuldenaar, en dat artikel 2275 van het oud Burgerlijk Wetboek de schuldeiser de mogelijkheid biedt « aan hen die zich [op de verjaring] beroepen, de eed [op te dragen] omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is ». De eisende vennootschap verzoekt in ondergeschikte orde echter om haar recht uit te oefenen om te vragen dat de eed wordt opgedragen aan de verwerende partij, hetgeen onmogelijk is, rekening houdend met de afwezigheid van die laatstgenoemde.

Volgens de Vrederechter vormt de procedurele keuze van de verwerende partij een hinderpaal voor het recht van de eisende partij om haar de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk is betaald, en zou die kunnen worden bestraft door de verjaring te verwerpen. De Vrederechter merkt evenwel op dat de mogelijkheid voor de rechter om het middel van verjaring ambtshalve toe te passen, past in het kader van het doel van de wetgever dat erin bestaat de overmatige schuldenlast van gezinnen te bestrijden. Hoewel de wetgever rekening heeft gehouden met de veel voorkomende problematiek van het verstek van de consument in het kader van de invordering van consumptieschulden en hij de niet-verschijnende consument heeft willen beschermen, is hij vergeten dat het bijzondere stelsel van de korte vermoedelijke verjaringen van betaling niet kan worden opgeworpen door de rechter in geval van verstek, zoals te dezen. Door de rechter toe te staan het middel van verjaring ambtshalve toe te passen in geval van verstek van de consument, door de wijziging van artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, zou de wetgever mogelijk een discriminerend verschil in behandeling hebben teweeggebracht tussen de consument die wordt geconfronteerd met een consumptieschuld waarvoor in een vermoedelijke verjaring van betaling is voorzien en de consument die met een klassieke bevrijdende verjaring wordt geconfronteerd. De Vrederechter stelt dan ook de hiervoor weergegeven prejudiciële vraag aan het Hof.

III. *In rechte*

- A -

De Ministerraad voert aan dat, in tegenstelling tot datgene waarvan wordt uitgegaan in de prejudiciële vraag, artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek op dezelfde wijze van toepassing is op de geschillen die betrekking hebben op de twee categorieën van consumenten die in de prejudiciële vraag worden vermeld : de rechter kan het middel van verjaring in beide soorten van geschillen opwerpen. Het Hof zou hoogstens kunnen vaststellen dat het door het verwijzende rechtscollege beoogde verschil in behandeling zijn oorsprong niet vindt in de getoetste norm, maar in andere bepalingen van het oud Burgerlijk Wetboek. Daaruit volgt dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft.

- B -

B.1. Het verwijzende rechtscollege stelt het Hof een vraag over de bestaanbaarheid van artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een verschil in behandeling zou teweegbrengen tussen de consumenten die afwezig zijn op de zitting naargelang de schuld die zij verschuldigd zijn, wordt onderworpen aan een vermoedelijke verjaring van betaling, zoals die welke is bedoeld in artikel 2272, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek, of aan een klassieke bevrijdende verjaring.

B.2.1. Artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, zoals het werd gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 15 mei 2024 « houdende maatregelen in de strijd tegen de overmatige schuldenlast en ter bescherming van ondernemingen in moeilijkheden », bepaalt :

« De rechter mag het middel van verjaring niet ambtshalve toepassen.

In afwijking van het eerste lid mag de rechter het middel van verjaring ambtshalve toepassen in het kader van de rechtsplegingen met betrekking tot betaling van een geldschuld ingesteld door een onderneming als bedoeld in artikel I.1, eerste lid, 1°, van het Wetboek van economisch recht, tegen een consument als bedoeld in artikel I.1, eerste lid, 2°, van het Wetboek van economisch recht ».

B.2.2. Volgens artikel 2272 van hetzelfde Wetboek verjaart de rechtsvordering van kooplieden, wegens de koopwaren die zij verkopen aan personen die geen koopman zijn, door verloop van een jaar.

B.2.3. Artikel 2275, eerste lid, van hetzelfde Wetboek bepaalt :

« Niettemin kunnen zij tegen wie men zich op die verjaringen beroept, aan hen die zich erop beroepen, de eed opdragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is ».

B.3.1. De Ministerraad voert aan dat het in de prejudiciële vraag opgeworpen verschil in behandeling niet bestaat, aangezien de rechter het middel van verjaring kan opwerpen in de twee soorten van geschillen die in de prejudiciële vraag worden vermeld.

B.3.2. In artikel 2223, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek wordt weliswaar geen onderscheid gemaakt tussen de consumenten tegen wie een rechtsvordering wordt ingesteld, naargelang die rechtsvordering is onderworpen aan een vermoedelijke verjaring van betaling, zoals die welke is bedoeld in artikel 2272 van hetzelfde Wetboek, of aan een klassieke bevrijdende verjaring. Daaruit volgt dat de rechter op zich het middel van verjaring in beide soorten van geschillen ambtshalve kan toepassen.

Uit de motivering van het verwijzingsvonnis blijkt echter dat artikel 2223, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek volgens het verwijzende rechtscollege in samenhang moet worden gelezen met de artikelen 2272 en 2275 van hetzelfde Wetboek. Bij het voormelde artikel 2275 wordt aan de schuldeiser tegen wie men zich op de in het voormelde artikel 2272 bedoelde verjaring beroept, evenwel het recht toegekend om aan diegene die zich erop beroept, de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is. Bovendien vindt die verjaring geen toepassing wanneer de schuldenaar heeft bekend dat hij de in het geding zijnde schuld niet heeft betaald (Cass., 18 juni 2020, ECLI:BE:CASS:2020:ARR.20200618.1N.23). Volgens het verwijzende rechtscollege maakt het verstek van de verwerende partij de uitoefening van dat recht door de voor het verwijzende rechtscollege eisende partij onmogelijk en zou het kunnen worden bestraft door de verjaring te verwerpen.

Daaruit volgt dat het verwijzende rechtscollege artikel 2223, tweede lid, van het oud Burgerlijk Wetboek in die zin interpreteert dat het niet noodzakelijkerwijs van toepassing is op de in artikel 2272 van hetzelfde Wetboek bedoelde verjaringen. In een dergelijke interpretatie, die niet kennelijk onjuist is, vloeit het in de prejudiciële vraag opgeworpen verschil in behandeling daadwerkelijk voort uit de in het geding zijnde bepaling, in samenhang gelezen met de artikelen 2272 en 2275 van het oud Burgerlijk Wetboek.

B.3.3. Voor het overige wordt in het verwijzingsvonnis wel degelijk gepreciseerd in welk opzicht de in het geding zijnde bepaling, in samenhang gelezen met de andere bepalingen die erin worden aangehaald, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet zou schenden. Bijgevolg bevat het verwijzingsvonnis alle noodzakelijke elementen om het Hof in staat te stellen de prejudiciële vraag te beantwoorden en kon de Ministerraad een dienstig verweer voeren. De keuze van die laatstgenoemde om zich te beperken tot het betwisten van het bestaan van het in de prejudiciële vraag opgeworpen verschil in behandeling valt onder zijn verantwoordelijkheid en brengt het tegensprekelijke karakter van de rechtspleging niet in het geding.

B.4. Het verschil in behandeling berust op het soort van verjaring waaraan de tegen de consument ingestelde rechtsvordering is onderworpen. Het betreft een objectief criterium.

B.5. De in artikel 2272 van het oud Burgerlijk Wetboek bedoelde verjaring van één jaar is een vermoedelijke verjaring van betaling. Oorspronkelijk was zij bedoeld om van toepassing te zijn op de schuldvorderingen waarbij het niet gebruikelijk was ze schriftelijk vast te stellen, in zoverre de schuldenaars ze gewoonlijk zeer snel contant betaalden. Om evenwel te voorkomen dat een oneerlijke schuldeiser probeert een schuld die reeds door de schuldenaar ervan of door diens erfgenamen is betaald, een tweede maal te laten betalen, heeft de wetgever erin voorzien dat de schuldenaar na een jaar wordt verondersteld zijn schuld te hebben betaald, zonder dat hij het bewijs daarvoor moet leveren. Het betreft dus een wettelijk vermoeden van betaling. De vermoedelijke verjaring van betaling verschilt op dat punt van de gewone bevrijdende verjaring, waarbij op zich niet wordt verondersteld dat de schuldenaar zijn schuld heeft betaald, maar die gewoon eraan in de weg staat dat de schuldeiser de betaling ervan verkrijgt in rechte.

Zoals in B.3.2 is vermeld, wordt bij artikel 2275 van het oud Burgerlijk Wetboek aan diegene tegen wie men zich op de in artikel 2272 van hetzelfde Wetboek bedoelde verjaring beroept, evenwel het recht toegekend om aan diegene die zich erop beroept, de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is. Volgens het Hof van Cassatie, « hoewel het Burgerlijk Wetboek, door de eenjarige verjaring van artikel 2272 vast te stellen, de schuldenaar zonder kwijting wil beschermen tegen de kwade trouw van de schuldeiser, wil het evenmin dat dat vermoeden in handen van de schuldenaar te kwader trouw een wapen wordt tegen de schuldeiser zonder titel », hetgeen verantwoordt dat « de schuldeiser, volgens artikel 2275,

teneinde de bekentenis van niet-betaling van de schuld te verkrijgen, de eed kan opdragen aan diegene die zich tegen hem op de eenjarige verjaring beroept » (Cass., 10 december 1885, *Arr. Cass.*, 1886, I, p. 20, eigen vertaling).

B.6. De in artikel 2272 van het oud Burgerlijk Wetboek bedoelde verjaring van één jaar, die op een wettelijk vermoeden van betaling berust, en het in artikel 2275 van hetzelfde Wetboek bedoelde recht van de schuldeiser om aan diegene die zich tegen hem op die verjaring beroept, de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak werkelijk betaald is, vloeien dus voort uit een regeling die ertoe strekt een billijk evenwicht tot stand te brengen tussen de behartiging van de belangen van de schuldeiser en die van de belangen van de schuldenaar.

B.7. Rekening houdend met hetgeen voorafgaat, is het redelijk verantwoord dat, indien de schuldenaar van een consumptieschuld die is onderworpen aan de vermoedelijke verjaring van betaling van één jaar bedoeld in artikel 2272 van het oud Burgerlijk Wetboek, die op regelmatige wijze werd gedagvaard voor de betaling van die schuld, verstek laat gaan, hetgeen eraan in de weg staat dat de schuldeiser hem de eed opdraagt omtrent de vraag of de zaak betaald is, het rechtscollege waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, het middel van die verjaring niet op dienstige wijze ambtshalve kan opwerpen.

De situatie is verschillend wanneer het gaat om een gewone bevrijdende verjaring, in het kader waarvan de schuldeiser niet over een gelijkwaardig recht beschikt om aan de schuldenaar de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak is betaald. De beslissende eed kan immers niet worden opgedragen jegens diegene die zich op een dergelijke verjaring beroept (zie artikel 8.7 van het Burgerlijk Wetboek, gelezen in het licht van artikel 1352 van het oud Burgerlijk Wetboek, vóór de opheffing ervan bij artikel 73 van de wet van 13 april 2019 « tot invoering van een Burgerlijk Wetboek en tot invoeging van boek 8 ‘ Bewijs ’ in dat Wetboek », alsook artikel 2275 *a contrario* van het oud Burgerlijk Wetboek). In een dergelijk geval kan het rechtscollege waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, het middel van verjaring op dienstige wijze ambtshalve toepassen, zelfs in het geval waarin de schuldenaar verstek laat gaan.

B.8. Het doel dat de in B.2.1 vermelde wijziging van artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek heeft verantwoord, namelijk de consument beschermen, door te voorkomen dat hij wordt veroordeeld tot het betalen van bedragen die kennelijk verjaard zijn, inzonderheid in geval van verstek (*Parl. St.*, Kamer, 2023-2024, DOC 55-3883/001, p. 7), houdt niet

noodzakelijkerwijs in dat aan de houder van een schuldvordering die aan een vermoedelijke verjaring van betaling is onderworpen, de mogelijkheid moet worden ontzegd om zijn recht uit te oefenen om aan de schuldenaar de eed op te dragen omtrent de vraag of de zaak is betaald. Het staat aan de wetgever te beoordelen of, in een dergelijke situatie, de bescherming van de niet-verschijnende consument een wijziging van het toepasselijke recht vereist en, in voorkomend geval, de nadere regels ervan vast te stellen, rekening houdend met de bijzondere kenmerken van de betrokken verjaring.

B.9. Het verschil in behandeling heeft geen onevenredige gevolgen voor de niet-verschijnende consument die schuldenaar is van een bedrag dat aan een vermoedelijke verjaring van betaling is onderworpen, aangezien de rechter het middel van de gemeenschappelijke bevrijdende verjaring steeds ambtshalve kan opwerpen, krachtens artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek, en aangezien de consument verzet kan aantekenen tegen het verstekvonnis, met name wanneer de rechter de verjaring niet ambtshalve heeft kunnen opwerpen.

In een dergelijk geval, indien de consument niet het middel van verjaring opwerpt bedoeld in artikel 2272 van het oud Burgerlijk Wetboek, zal het rechtscollege waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, het ambtshalve kunnen opwerpen en zal de schuldeiser de in artikel 2275, eerste lid, van hetzelfde Wetboek bedoelde eed kunnen opdragen.

B.10. Artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek is bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 2223 van het oud Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 18 juni 2026.

De griffier,

De voorzitter,

Frank Meersschaut

Pierre Nihoul